

TARBIJAVAILDUSTE KOMISJONI OTSUS

Asja number	19-1/21-06017-013
Otsuse kuupäev	28. okt 2021
Komisjoni koosseis	Esimees Alar Urm, liikmed Heli Pöder, Jüri Aava
Tarbija	
Kaupleja	SEB Life and Pension Baltic SE Eesti filiaal, 14857106
Tarbija nõue	Lepingust tuleneva kohustuse tuvastamise nõue.
Asja läbivaatamise aeg	19. okt 2021

Resolutsioon:

1. Jätta avaldus rahuldamata.
2. Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Asjaolud:

12.08.2002 sõlmisid pooled elukindlustuslepingu, poliis nr.1003379. Kindlustuslepingu algus 10.08.2002 ja kogumisperiood 24 aastat. Kogumisperioodi lõpp 10.08.2026.

Tarbija selgitab, et lepingu kohasekt on talle garanteeritud 3,5% aastas arvestuslikku ehk garanteeritud intressi ja see ei ole lisatud iga aastaselt tarbija sissemakstud maksetele.

Igal augusti kuu 12 päeval tuleks lisada tarbija sissemakstud summale 3,5% ja nii 24 aastat.

Arvestuslik intress on ujuv mõiste, kui aga on lisatud täpsustus 3,5% intressi aastas, samastub mõiste garanteeritud intressi mõistega.

Tarbija esitas väljatrüki lepingu sõlmimise ajal lisatud prognoositava lisakasumi tabeliga 4% lisakasumi puhul. Tabeli üleval paremal nurgas märges garanteeritud intress 3,5%.

Seega on tarbija hinnangul lepingu sõlmimisel kokku lepitud garanteeritud (arvestuslik) intress 3,5% aastas, mis lisatakse tarbija maksetele.

Halduskuludes lepingu sõlmimisel tarbija hinnangul kokku ei lepitud ja need tuleb kanda raha investeerimise kasumist.

Tarbija sõnul on lepingutingimuste kohaselt garanteeritud kindlustuspensioni maksmine kindlustatu elu lõpuni.

Kaupleja ei ole asunud omi kohustuse täitma, aga ta ei kajasta maksete, põhikindlustuse ja lisakasumi summasid hetkeseisuga vastavalt lepingule.

Tarbija nõuab, et kaupleja kajastaks 3,5% lisanduvat intressi tarbijale esitatavas sissemakseid kajastavas teabes.

Kaupleja seisukoht:

Kaupleja on seisukohal, et tarbija esitatud seisukohad ei ole õiged ja ei vasta sõlmitud kindlustuslepingu tingimustele. Kaupleja on täitnud sõlmitud lepingut nõuetekohaselt ning seetõttu tuleb tarbija avaldus jätta terves ulatuses rahuldamata.

Tarbija valitud tooteks on eluagne pensionikindlustus, lepingu alguseks 10.08.2002. Kokku on lepitud, et tarbija tasub igakuiselt kindlustusmakset summas 500 krooni (31,96 eurot) ajavahemikul 10.08.2002 - 10.08.2026 (kogumisperiood) ning alates 10.08.2026 maksab kindlustusandja tarbijale eluaegset pensioni 14 260 krooni (911,38 eurot) aastas (aastapension). Lepingu garanteeritud väljamakseae on 10 aastat ja see kestab kuni 10.08.2036. Lepingu kohaselt on kindlustusmaksete arvuamise aluseks garanteeritud intress 3,5% aastas.

Elukindlustuspoliisi nr 1003379 (edaspidi kindlustuspoliis) kohaselt on kindlustuslepingu osadeks kindlustusavaldus viitenumbriga 10056141, kindlustustingimused "Tulumaksusoodustusega pensionikindlustuse kindlustustingimused (surmariski kaitseta) ja garantiiväärtuste tabel. Kindlustuspoliisil on samuti eraldi välja toodud: pensionikindlustuse kindlustusmaksete arvutamise aluseks on arvestuslik intress 3,5% aastas.

Kauplejale arusaadavalt väidab tarbija oma pöördumises, et kindlustusandja ei ole igaaastaselt lisanud garanteeritud intressi tema tasutud maksetele.

Et paremini mõista tarbija sõlmitud lepingu sisu selgitame eluaegse pensionikindlustuse toote olemust. Eluagne pensionikindlustus on traditsiooniline kindlustustoodet, kus lepingu sõlmimisel lepitakse kokku aastapension, kogumisperioodi kestus, sissemaksete sagedus, väljamaksete algus, garanteeritud väljamaksete aeg (see võib olla ka 0). Lisaks nendele teguritele võetakse arvesse ka kindlustatu vanus, oodatavad keskmised eluead, lepingu arvestuslik garanteeritud intress (mis võib samuti olla 0) jne ning sellest lähtudes arvutatakse kindlustusmatemaatika valemite alusel kindlustusvõtja poolt tasutav kindlustusmaks, s.t maks, mis tuleb kindlustusvõtjal tasuda selleks, et kindlustusjuhtumi saabudes (milleks on lepingu kohaselt kindlustatu elamine väljamakseaja alguseni) hakata saama Kindlustusandjalt kindlustuslepingus kokkulepitud aastapensioni väljamakseid. (Kindlustusmakse arvestamise alused on toodud ka kindlustustingimuste punktis 9.1)

Garanteeritud väljamaksete aeg eluaegse pensionikindlustuse lepoingus tähendab ajavahemikku, mil kokkulepitud väljamakseid tehakse sõltumata sellest, kas kindlustatu on elus, s.t et juhul, kui kindlustatu sureb garanteeritud väljamaksete perioodil, jätkab Kindlustusandja kokkulepitud summa maksmist lepingus märgitud soodustatud isiku(te)le kuni garanteeritud väljamakseaja lõpuni.

Kui kindlustatu sureb kogumisperioodil, tagab kindlustusandja tasutud maksed soodustatud isikule.

Kindlustatule endale makstakse kokkulepitud aastapensioni kuni tema surmani, väljamaksed ei lõpe garanteeritud väljamakseperioodi lõpuga ning ei ole lõppsummaga piiratud garantiiväärtuste tabelis toodud kogumisperioodi lõpuks kujuneva tagasiosustuväärtuse summaga. Sõlmitud elukindlustusleping on seotud nii surmariski kui üleelamisriski katmisega. Selliste kindlustusriskide katmine on omane üksnes kindlustustoodetele ning nende kindlustusriskidega on arvestatud kindlustusvõtja poolt tasumisele kuuluvate kindlustusmaksete suuruse arvestamisel.

Oluline on silmas pidada, et antud juhul on tegemist selgelt kindlustustootega ning

garanteeritud intressi arvestamine elukindlustuslepingutes toimub hoiuseintresside arvestamisest erineval viisil (märkusena olgu lisatud, et tarbija esitatud intressiarvestus on ka sellisel juhul sisult ebaõige ning ei vasta deposiidilt arvestatava aastaintressi arvestamise põhimõtetele) - garanteeritud intressiga kindlustuslepingutes on intressimäär tegur, mida kasutatakse soovitatavatele väljamaksetele (s.o kokku lepitud aastapension) vastavate kindlustusmaksete arvutamisel, diskonteerides oodatavaid väljamakseid ja tasusid. Garanteeritud intressimäära kasutamise tõttu tasub kindlustusvõtja kogumisperioodi jooksul väiksema summa, kui kogumisperioodi jooksul kogunev tagasiosuväärtus (see on summa, mis kindlustusvõtjale välja makstakse juhul, kui kindlustusleping lõpetatakse ennetähtaegselt).

Tarbija leingu puhul näeme lepingu lisaks olevast garantiiväärtuste tabelist, et kogumisperioodi jooksul tasub Tarbija lepingu kohaselt $500 \cdot 12 \cdot 24 = 144\,000$ krooni ning 24 aasta lõpuks (so kogumisperioodi lõpuks) kujuneb tagasiosuväärtuseks 182 938 krooni ehk suurem summa, kui kindlustusvõtja on kindlustusmakseid tasunud.

Täiendavalt märgime, et kindlustusandja kasutab nii kindlustusmaksete kui muude lepingus esitatud rahaliste kohustuse arvutamiseks kindlustusmatemaatika üldtunnustatud põhimõtteid. Kindlustusandja tegutseb reguleeritud tegevusalal ning elukindlustusega tegelemiseks on igale kindlustusandjale, st ka lepingu sõlminud kindlustusandjale väljastatud vastav tegevusluba. Kindlustuslepingu sõlmimise ajal kehtinud seaduse kohaselt tuli kindlustusjärelvalvele (Kindlustusinspeksioon) esitada kindlustusliigiga tegelemiseks tegevusloa taotluse koosseisus muuhulgas ka kindlustuslepingu tingimused ning tegevuskava, mis sisaldas ka kindlustustegevuse liigi kindlustustehnilist plaani, kasutatavate tariifide kirjeldust ja arvutuspõhimõtteid ning elukindlustuse garantiiväärtuse arvestuspõhimõtteid. Tegevusloa väljastamisel on nii kindlustuslepingu tingimused kui ka kasutatavad tariifid ja arvestuspõhimõtted kindlustusjärelvalve poolt kontrollitud ning tegevusloa väljastamisega (tegevuslubasid väljastas rahandusminister) kindlustuspõhimõtetele vastavaks tunnistatud.

Eeltoodust tulenevalt on kaupleja seisukohal, et kindlustusandja poolt kindlustusmaksete arvestamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ning sealhulgas garanteeritud intressi arvestamine kindlustusmakse suuruse arvestamisel vastavad üldistele kindlustuspõhimõtetele ning ka kindlustuslepingu tingimustele.

Kindlustuslepingu sõlmimisel on kindlustusandja järginud kindlustuslepingu sõlmimise ajal kehtinud nõudeid, samuti on kindlustuspoliisil kajastatud kindlustuslepingu sõlmimise ajal nõutud andmed ning kindlustuspoliis vastab tarbija tahteavaldusele. Tarbija on olnud kindlustuslepingu sõlmimisel kindlustustingimustest teavitatud, tarbijale on enne kindlustuslepingu sõlmimist tutvustatud nii kindlustusmakset, oodatavat aastapensioni, tagasiosuväärtuse kujunemist kui ka võimaliku lisakasumi arvestamise prognoosi.

Seejuures, kui eeldada tarbija väidete õigsust, et garanteeritud intress peaks lisanduma tasutud kindlustusmaksetele, siis oleks nii lepingu osaks olevas garantiiväärtuste tabelis kui enne lepingu sõlmimist tutvustatud prognoostabelis garanteeritud intressi kujunemine ja summad eraldi välja toodud ja garanteeritud intress summaliselt tagasiosuväärtusele lisanduva intressina esitatud (arvestades, et prognoostabelis on eraldi summaliselt välja toodud isegi võimalik lisanduv prognoositav lisakasum). Esitatud materjalidest nähtuvalt midagi sellist tarbijale esitatud ei ole ning samuti ei ole ühelgi muul juhul ega kujul ei enne lepingu sõlmimist ega lepingu dokumentides lubatud mingi täiendava garanteeritud intressi lisandumist lepingu garantiiväärtuste tabelis toodud tagasiosuväärtusele. Samuti rõhutame veelkord, et ka kindlustuspoliisile on sõnaselgelt märgitud, et garanteeritud intressiga

arvsetatakse pensionikindlustuse kindlustusmaksete arvutamisel.

Tarbija on kindlustuslepingu sõlmimisel kinnitanud, et ta on tutvunud kindlustustingimustega, kindlustusleping on käesolevaks ajaks kehtinud ning seda on täidetud 18 aastat. Esimesed arusaamatused tekkisid 2020 aasta lõpus, so 17 aastat peale lepingu sõlmimist. Seetõttu on äärmiselt ebatõenäoline, et tarbija ei ole olnud lepingu sõlmimisel selle tingimustest teadlik. Täiendavalt märgime, et ka vastavalt VÕS § 432 lg 3 lõpeb tarbija vastuvaidlemisõigus ühe aasta jooksul pärast esimese kindlustusmakse tasumist.

Kokkuvõttes on kaupleja seisukohal, et tarbijaga sõlmitud kindlustuslepingut on täidetud vastavalt sõlmitud kindlustuslepingu tingimustele, kindlustusleping on sõlmitud vastavalt selle sõlmimise ajal kehtinud nõuetele ning tarbija avalduses esitatud seisukohad ei ole õiged ega vasta sõlmitud kindlustuslepingu tingimustele.

Eeltoodust tulenevalt palub kaupleja jätta avaldus täies ulatuses rahuldamata.

Komisjoni põhjendus:

Võlaõigusseaduse (VÕS) § 422 lg 1 kohaselt kindlustuslepinguga kohustub üks isik (kindlustusandja) kindlustusjuhtumi toimumisel hüvitama kindlustusjuhtumi tõttu tekkinud kahju või maksuma kokkulepitud rahasumma ühekordselt või osadena või täitma lepingu muul kokkulepitud viisil (kindlustusandja täitmise kohustus). Teine isik (kindlustusvõtja) kohustub tasuma kindlustusandjale kindlustusmakseid. VÕS § 450 lg 1 kohaselt kindlustusandja lepingu täitmise kohustus muutub sissenõutavaks kindlustusjuhtumi toimumise ja kindlustusandja täitmise ulatuse kindlaks- määramiseks vajalike toimingute lõpetamisega. VÕS § 532 kohaselt elukindlustuse korral peab kindlustusandja kindlustatud isiku teatud eluea saabumise, tema abiellumise või surma või lapse sünni puhul vastavalt lepingule maksuma soodustatud isikule kokkulepitud summa kas ühekordse väljamaksena või perioodiliste väljamaksetena.

Sellest tulenevalt muutub kindlustusandja täitmise kohustus sissenõutavaks kindlustusjuhtumi toimumisest. Tarbija esitatud asjaolude kohaselt ei ole kindlustusjuhtum toimunud, seega ei ole kindlustusandjale võimalik esitada kindlustushüvitise nõuet.

Tarbija avaldus on suunatud sellele, et saada selgitus, kuidas rakendatakse kindlustuslepingu tingimusi siis, kui kindlustusjuhtum on toimunud. Kindlustusandja ei ole seda arusaadavalt selgitanud.

Tarbija lähtekoht, et kindlustusandja peab perioodiliselt "lisama" kindlustusvõtja poolt tasutavale kindlustusmaksele teatud osa, ei ole realiseeritav mingi summa tasumisena vaid see realiseerub kindlustuslepingu alusel tehtava väljamakse suuruse arvutamise valemis. Kindlustusmakse tuleb tasuda kindlustusandjale ja kindlustusandja ei pea ise endale tasuma kindlustusmakseid.

Tagatud ehk garanteeritud kasvik või protsent on lepingutingimus, mida rakendatakse kindlustushüvitise suuruse või kindlustusandja täitmiskohustuse arvutamisel. Kui kasvikut tuleb rakendada iga-aastaselt võib sellise tüüptingimuse rakendamise tulemus olla, et kasvik rakendub vastava aasta kindlustusmaksetele või kõigile varem tasutud kindlustusmaksetele, sõltuvalt mida sätestavad kindlustuslepingu tingimused.

Kindlustusandja ei ole esitanud konkreetset kindlustushüvitise arvutuskäiku ja selgitanud, kuidas rakendatakse tüüptingimustes sätestatud protsendimäära. Kindlustusandja on

selgitanud, et: "kindlustusandja poolt kindlustusmaksete arvestamisel kasutatud arvestuspõhimõtted ning sealhulgas garanteeritud intressi arvestamine kindlustusmakse suuruse arvestamisel vastavad üldistele kindlustuspõhimõtetele ning ka kindlustuslepingu tingimustele". Hüvitise arvutuskäik ei põhine üldistel põhimõtetel, hüvitise suurus peab üheselt selguma poolte sõlmitud lepingutingimustest. Kuna tegemist on tüüptingimustega, rakendatakse VÕS § 39 lg 1, mis sätestab, et tüüptingimust tuleb tõlgendada nii, nagu teise lepingupoolega sarnane mõistlik isik seda samadel asjaoludel mõistma pidi. Kahtluse korral tõlgendatakse tüüptingimust tingimuse kasutaja kahjuks.

Kaupleja poolt esitatud väited kindlustusandja tegevusloa saamise protseduuridele 17 aastat tagasi ja selle käigus esitatud dokumentidele ei ole asjakohased ja ei saa olla alus antud poliisi täitmiskohustuse suuruse arvutamisel. Samuti ei ole õige kaupleja väide, nagu oleks seadusest tulenevalt pärast 1 aasta möödumist kindlustuslepingu sõlmimisest ja esimese kindlustusmakse tasumisest lõppenud kindlustusvõtja õigus esitada lepingutingimuste kohta kindlustusandjast erinevat tõlgendust või vastu vaielda kindlustusandja tõlgendustele kindlustuslepingu kohta.

Arvestades, et kindlustusjuhtum ei ole toimunud ja tarbija ei ole kindlustusandjale esitanud hüvitisnõuet puudub tarbijal nõue. Tarbijavaidluste komisjoni pädevus ei ole anda hinnanguid õiguslikes küsimustes olukorras, kus tarbijal puudub nõue kaupleja vastu.

Elukindlustustoodete puhul on mõisteta, kui klient soovib selgust selles, missugune on kindlustuslepingust tulenev täitmise kohustus lepingu lõpetamise või kindlustusjuhtumi toimumise korral. Kindlustushüvitise arvutuskäik peab selgelt ja üheselt selguma kindlustuslepingu tingimustest. Õigusteoreetilisi vaidlusi, mis ei põhine kaupleja lepingurikkumisel, ei saa komisjon lahendada.

TKS § 60 lg 2 järgi kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Alar Urm
/allkirjastatud digitaalselt/

Heli Pöder
/allkirjastatud digitaalselt/

Jüri Aava
/allkirjastatud digitaalselt/